

נשאל את הגג - הרי הגג משיב לנו, שישבה שם מבכה ומייללת (עליו) והולכת מבכה, צונחת בקול של מרירות עלינו מגג לגג, כמו שנאמר (שם כב) מה לך אפוא פי עלית כלך לגגות. נשאל את הדרכים והשבילים - כלם אומרים ששמעו קול מרירות של בכיה שמבכה על בניה, ולא יודעים לאן הסתלקה.

רנו ראוי לבכות! לנו ראוי לספד! ננשק את עפר רגליה, ננשק את מקום בית מושבה, ננשק את כתלי ההיכל, ונבכה במרירות. אנו נפתח בהספד, שראינו בכל יום כל זה. נבכה תמיד ולא נשפח מרירות הבכי מעמנו.

פתחו הם ואמרו, (איכה א) איכה ישבה בדרך העיר. פתוב (ישעיה כב) פי יום מהומה ומבוסה ומבוכה וגו'. פי יום, יום אחד יש לקדוש ברוך הוא, אהוב נפשו, כלול מפל שאר הימים. ששה ימים כלולים בו, והוא הכלל של כלם. ועל שהתרבו החטאים הסתלק למעלה, לבית עולם החיים.

אז, מתחת שפולי המשפן, קם יום של מרירות, יום של בכיה, יום של צער, יום שנקרא מהומה ומבוסה ומבוכה. ונכנס לתוף המשפן, ומכלה ומטמא. ורבון המשפן הלך וברח וגרש מתוף מושבו לתוף החר שפחוצ, ולתוף החר שחרוב, והמשפן (השמד) ונחרב.

אחר כך ירד אותו היום העליון שהסתלק, שאל על משפנו - והנה נחרב. נכנס והשגיח בכעלת המשפן, הגבירה אהובת נפשו - והיא גרשה וברחה, וכל בגינה סתור. אז התחיל לבכות, בכיה אחר בכיה, כנהמת התרנגול על נקבתו. זהו שפתוב

נשאל לאיגרא, הא איגרא אתיב לן, דתמן יתבה מבכה ומייללת (על) ואזלת מבכה, צונחת בקול מרירו עלן, מאיגרא לאיגרא. כמה דאת אמר, (שם כב א) מה לך אפוא פי עלית כלך לגגות. נשאל לאורחין ושבילין, פלהו אמרין דשמעו קל מרירו דבכיה, דמבכה על בנהא, ולא ידעין לאן אסתלקת.

רן יאות למבכי, לן יאות למיספד. ננשק עפרא דרגלהא, ננשק אתר פי מותבה, ננשק כותלי היכלא, ונבכי במרירו. אנן נפתח בהספידא, דחמינן בכל יומא פל האי. נבכי תדיר ולא איתנשי מרירו דבכיה מינן.

פתחו אינהו ואמרי, איכה ישבה בדרך העיר, פתיב (דף קרא ע"א) (ישעיה כב ה) פי יום מהומה ומבוסה ומבוכה וגו'. פי יום. חד יומא אית לקודשא בריהווא, רחימא דנפשיה, כלילא מפל שאר יומין, שית יומין כלילן ביה, והוא כללא דכלהו. ועל דאסגיא חובין, אסתלק לעילא, לבי עלמא דחיינן.

ברין מתחות שפולי משפנא, קם יומא דמרירו, יומא דבכיה, יומא דצער, יומא דאיגרי מהומה ומבוסה ומבוכה, ועאל בגו משפנא, ושיצי וסאיב. ורבונא דמשפנא, אזל וערק ואתתרף מגו מותביה לגו טורא דלבר, ולגו טורא דחרוב, ומשפנא (אשתצי) ואתחרב.

דבתר, נחת ההוא יומא עילאה, דאסתלק, שאל על משפניה, והא אתחרב. עאל ואשגח על מארי דמשפנא, מטרוניתא רחימתא דנפשיה, והיא אתתרבת וערקת, וכל בגינה סתיר. פדין שארי למגעני, גועא פתר גועא, פנהימו דתרנגולא על נוקביה. הדא

(ש) מְקַרְקַר קר, נְהִימוּ פְתַרְנְגוּלָא.
קר - הרבון השליט.

וְשׁוּעַ אֶל הָהָר, עֲשֵׂה שׁוּעָה וְצׁוּחַ
אֶל הָהָר, שְׁלֹשׁם בְּרַחֲמֵי הַגְּבִירָה.
עֲשֵׂה שׁוּעָה, צׁוּחַ וְקוּרָא בְּנִהְמָה
שֶׁל בְּכִיָּה אִיכָה. אִיכָה אֶהוּבַת
נְפִשִׁי, אִיכָה יוֹנְתִי שְׁלִמְתִי, אִיכָה
יְחִידְתִּי, שֶׁהִתְיַחֵדָה עִמִּי בְּיַחְדוּד.
אִיכָה שֶׁהֵייתִי נוֹטֶלֶת בְּכָל יוֹם
חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אוֹתוֹת הַיַּחְדוּד,
וְנִקְרָאת עַל זֶה כ"ה.

אַחֲזוּתִי בְּתִי אִמִּי, לֹאֲן הִלְכַתְּ? לֹאֲן
פְּנִיתִי לְלַכְתְּ? אֲנוּ שְׁשׁוּמְעִים בְּכָל
יוֹם הַקְּרָקוּר הַזֶּה שֶׁל רְבוּנְנָה, לְנוּ
רְאוּנֵי לְבָבוֹת, לְנוּ רְאוּנֵי לְסִפְד, לְנוּ
רְאוּנֵי לְפִתְחֵי אִיכָה. אִיכָה יִשְׁבָּה
בְּדָד וְגו'.

רְבִי לְוִיטָס הַחוּזָה פְּתַח, (בראשית
א) וְאִיכָה אִשִּׁית בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה
וּבֵין זֶרְעֶךָ. שְׁנֵאָה רַבָּה הֵיטָה
מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל הַעֲלָה
שֶׁל עֲצַת הַנְּחָשׁ. מֵאוֹתָה הַשְּׁעָה
שֶׁהִתְקַלַּל, נִדְחָה מִלִּפְנֵי שַׁעַר
הַמְּלָךְ, וְהוּא אוֹרֵב תְּמִיד בֵּין
הַגְּדֵרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, בֵּין אוֹתָם
גְּדֵרוֹת הַתּוֹרָה, כָּל אוֹתָם שְׂדֵשִׁים
בְּעַקֵּב, בְּאוֹתָם הַגְּדֵרוֹת נוֹשֵׁף
אוֹתָם.

אוֹי שְׂמִצָּא, אוֹי שְׂנִשְׁף. אוֹי עַל
הַשְּׁנֵאָה הַרְעָה שְׂנִשְׂמְרָה, עַל
הַשְּׁנֵאָה הַרְעָה שֶׁהֵיטָה לוֹ בְּאִשָּׁה
הַזֶּה, שְׂנִקְרָאָה אִשָּׁה יְרֵאת ה'.
שְׁנֵאָה רְעָה שְׂמַר לָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא
הָעוֹלָם, עַד שֶׁשָּׂכַר אוֹתָהּ בְּשִׁכְר,
לְשִׁכְב לְעִפְר.

"אִיכָה" יִשְׁבָּה "בְּדָד" הָעִיר
"רְבִמִי" עִם "הֵיטָה" (איכה א).
הַסְּתַפֵּל בְּאוֹתוֹת שֶׁל רֹאשׁ כָּל
תְּבָה וְתַבָּה, וְתַמְצָא שְׂמִירָה שֶׁל
שְׁנֵאָה רְעָה, שְׂנִשְׂמְרָה עַד שְׂנִחָרֵב
בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ. אִיכָה רְעָה
בְּרֵאשִׁי הָאוֹתוֹת נִשְׂמְרָה לָהּ
לְאוֹתָהּ אִשֶׁת חֵיל, בְּשִׁכְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, לְשִׁכְב לְעִפְר.

הוּא דְכָתִיב, מְקַרְקַר קר, נְהִימוּ פְתַרְנְגוּלָא.
קִיר, רְבוּן שְׁלִיטָא.

וְשׁוּעַ אֶל הָהָר, (ש) עֲבִיד שׁוּעָה וְצׁוּחַ לְגַבֵּי
טוּרָא, דְּעֶרְקַת תְּפִן מְטְרוּנִיתָא. עֲבִיד
שׁוּעַ צׁוּחַ וְקָרִי בְּנִהְימוּ דְבְּכִיָּה אִיכָה. אִיכָה
רְחִימְתָא דְנִפְשָׁאִי, אִיכָה שְׂפִינְתִי שְׁלִימְתִי,
אִיכָה יְחִידְתָא דִּילִי, דְּאִתְיַחֵדָא עִמִּי בְּיַחְדוּדָא.
אִיכָה דִּהְוִית נְטִלָא בְּכָל יוֹמָא, חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים
אֲתוּוֹן דִּיחְוּדָא, וְאִתְקַרִּיאת כ"ה עַל דָּא.

אַחֲזוּתִי בְּרֵמִי אִמִּי, לֹאֲן אֲזַלְת, לֹאֲן פְּנִית לְמִיָּהָ.
אֲנִן דְּשְׂמַעִין בְּכָל יוֹמָא קְרָקוּרָא דָּא
דְּרְבוּנְנָא, לֹן יְאוֹת לְמַכְפִּי, לֹן יְאוֹת לְמַסְפֵּד,
לֹן יְאוֹת לְמַפְתַּח אִיכָה. אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד וְגו'.

רְבִי לְוִיטָס חוּזָאָה פְּתַח, (בראשית ג טו) וְאִיכָה אִשִּׁית
בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זֶרְעֶךָ. דְּבָבו סַגִּי
הָהּ מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עַלְמָא, עַל עֵילָה דְּעִיטָא
דְּנִחָשׁ, מַהֵהִיא שְׁעֵתָא דְּאִתְלַטִּיא, אִתְדַּחִיא
מִקְמִי תַרְעָא דְּמַלְכָּא, וְהוּא כְּמִין תְּדִיר בֵּין
גְּדֵרִין דְּעַלְמָא, בֵּין אִינוּן גְּדֵרִין דְּאוּרִייתָא, כָּל
אִינוּן דְּדִשִׁין בְּעַקֵּב, בְּאִינוּן גְּדֵרִין, נְשִׁיף לֹוֹן.
וְוִי דְּאִשְׁפַּח, וְוִי דְּנִשִּׁיף. וְוִי עַל דְּבָבו בִּישָׂא
דְּאִתְנַטִּיר. עַל דְּבָבו בִּישָׂא דִּהְוֹת לִיהּ בְּהֵאִי
אִשָּׁה, דְּאִתְקַרִּיא (משלי לא ל) אִשָּׁה יְרֵאת ה'. דְּבָבו
בִּישׁ נְטֵר לָהּ מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עַלְמָא, עַד
דְּתַבְּר לָהּ בְּתַבִּירו, לְמַשְׁכַּב לְעִפְרָא.

"אִיכָה" יִשְׁבָּה "בְּדָד" הָעִיר "רְבִמִי" עִם
"הֵיטָה", תְּסַתְּפַל בְּאִתְוּוֹן דְּרִישׁ כָּל
תִּיבָה וְתִיבָה, וְתַשְׁפַּח נְטִירו דְּבָבו בִּישָׂא,
דְּאִתְנַטִּירָא, עַד דְּאִתְחַרֵּב בִּי מְקֻדָּשָׁא. אִיכָה
רְעָה בְּרִישֵׁי אֲתוּוֹן, אִתְנַטִּיר לָהּ לְהֵהִיא אִשֶׁת
חֵיל, בְּתַבִּירו דְּבִי מְקֻדָּשָׁא, לְמַשְׁכַּב לְעִפְרָא.

לְאוֹתָהּ אִשֶׁת חֵיל, בְּשִׁכְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, לְשִׁכְב לְעִפְר.

זְהוּ שְׁכַתוּב (ש) "כְּאֶלְמָנָה רַבָּתִי
 "בְּגוּיִם" שְׁרָתִי "בְּמַדִּינוֹת" הֵיִתָּה
 "לְמַס. תִּקְרָא לְמַפְרַע בְּרֹאשֵׁי
 הָאוֹתִיּוֹת - ל"ה בְּשִׁבְר"ף.
 בְּשִׁבְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
 בְּשִׁבְרוֹנָה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
 שְׁשֻׁנָּה רְעָה הַדְּבִיק ל"ה
 בְּשִׁבְר"ף.

אִיכָּה שְׁנִדְבָקָה לְאוֹתָהּ אִיכָּה
 רְעָה הַזֶּה, קוֹל הַנְּחֹשׁ, קוֹל מְרִירוֹת
 שֶׁל בְּכִיָּה בְּרָקִיעִים. אֵלּוּ קוֹרְאִים
 אִיכָּה, וּמַצֵּד אַחֵר קוֹרְאִים אִיכָּה.
 זְהוּ שְׁכַתוּב וְאִיכָּה אֲשִׁית בֵּינָךְ
 וּבֵין הָאִשָּׁה. בֵּין הַצֵּד הַזֶּה, וּבֵין
 הַצֵּד הַזֶּה, נִמְצָא הַשֵּׁם (ש) בְּחֶרֶפֶן
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבַפְּסוּק הָרִאשׁוֹן
 נִרְשָׁם הַפֶּל, לְדַעַת שְׁכ"ה הַזֶּה
 הַדְּבִיק אוֹתָהּ אִיכ"ה רְעָה שְׁשֻׁמֵר
 לָהּ מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

אִיכָּה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבִּי הַרְפִּינֵס
 פְּתַח, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם
 וַיֵּשְׁבֵן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת
 - זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּחֶרֶפֶן בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, שְׁגֵרְשָׁה בְּגֵרוּשֵׁינָה,
 שְׁשֻׁלְחָה בְּשִׁלּוּחֵינָה, כִּסָּא הַמְּלִיךְ
 שְׁנִפְלָה.

וַיִּגְרַשׁ אֶת - זֶה כִּסָּא הַמְּלִיךְ. אוֹי
 שְׁגֵרְשָׁה, אוֹי שְׁנִפְלָה. הָאָדָם,
 אוֹתוֹ שְׁשׁוּלֵט עַל הַכִּסָּא, שְׁכַתוּב
 בּוֹ (יְחֻזְקָא א) וְעַל דְּמוֹת הַכִּסָּא
 דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם וְכוּ'. נִפְלָה
 הַכִּסָּא - נִפְלָה הַפֶּל.

וַיִּשְׁבֵן - אוֹתוֹ שְׁגֵרַשׁ אֶת זֶה,
 הַשְּׁפִינָה וְהַשְּׂרָה יִשׁוּב אַחֵר
 בְּהַפּוּכּוֹ. בְּשַׁעַת שְׁנִחְרַב בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, סָלַק אֶת הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן
 לְמַעְלָה, וְהַמְעִיט דְּמוֹתוֹ מִכְּמוֹ
 שְׁהִיָּה, וְהַכִּסָּא נִסַּע מִמֶּנּוּ וּנְפָרַד.
 כְּבִיבוּר הַשְּׂרָה אֶת גֵּן הָעֵדֶן עִם
 הַכְּרוּבִים לְמִטָּה, וּנְפָרַד מֵאוֹתוֹ
 הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, וְהַשְּׂרָה אֶת אוֹתָהּ
 לְהֵט הַחֶרֶב, לְעַמֵּד בְּמִקוֹם
 גְּבֻרָתוֹ, לְשֹׁמֵר וּלְשֹׂאֵב וּלְהַסְתִּיר

הַדָּא הוּא דְכָתִיב, "כְּאֶלְמָנָה רַבָּתִי בְּגוּיִם
 "שְׁרָתִי בְּמַדִּינוֹת" הֵיִתָּה לְמַס, תִּקְרָא
 לְמַפְרַע בְּרִישֵׁי אֲתוֹן, ל"ה בְּשִׁבְר"ף. בְּתַבִּירוֹ
 דְּבֵי מִקְדָּשָׁא, בְּתַבִּירוֹ דְּכְנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל,
 דְּבָבוּ בִישָׂא אַדְבִיק ל"ה בְּשִׁבְר"ף.

אִיכָּה דְאֲתַדְבָקַת לְהֵיָּה אִיכָּה רְעָה דָּא, קָל
 דְנִחְשׁ, קָל מְרִירוֹ דְּבְכִיָּה בְּרָקִיעִין. אֲלֵיךְ
 קָרָאן אִיכָּה, וּמַסְטָרָא אַחְרָא קָרָאן אִיכָּה. הַדָּא
 הוּא דְכָתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג טו) וְאִיכָּה אֲשִׁית בֵּינָךְ וּבֵין
 הָאִשָּׁה, בֵּין סְטָרָא דָּא, וּבֵין סְטָרָא דָּא,
 אֲשִׁתְּפַח שְׁמָא (תְּמָן) בְּחֶרֶפֶן בֵּי מִקְדָּשָׁא. וּבְקָרָא
 קְדָמָאָה אֲתֵרְשִׁים כְּלָא לְמַנְדַּע דְּהָאִי כ"ה,
 אַדְבִיק לָהּ אִיכ"ה רְעָה, דְּנִטִיר לָהּ מִיּוֹמָא
 דְאֲתַבְרִי עַלְמָא.

אִיכָּה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבִּי הַרְפִּינֵס פְּתַח, (שם פסוק
 כד) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיֵּשְׁבֵן מִקְדָּם לְגֵן
 עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּחֶרֶפֶן בֵּי
 מִקְדָּשָׁא, דְאֲתַתְּרַכַת בְּתִירוּכִין, דְאֲשִׁתְּלַחַת
 בְּשִׁלּוּחֵינָה, כְּרִסְיָא דְמַלְכָּא נִפְלַת.

וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּרִסְיָא דְמַלְכָּא. וְוִי דְאֲתַתְּרַכַת,
 וְוִי דְנִפְלַת. הָאָדָם, הַהוּא דְשְׁלִיט עַל
 כְּרִסְיָא, דְכָתִיב בֵּיהּ (יְחֻזְקָא א כו) וְעַל דְּמוֹת הַכִּסָּא
 דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם וְגו'. נִפְלַת כְּרִסְיָא, נִפְלָה
 כְּלָא.

וַיִּשְׁבֵן, הַהוּא דְתַרְיֵךְ לְדָא, אֲשִׁפִּין וְאֲשִׁרִי
 יִישׁוּבָא אַחְרָא, בְּהִיפּוּכָא. בְּשַׁעַתָּא
 דְאֲתַתְּרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא, סָלִיק לְכְבוֹד עֵילְאָה
 לְעֵילְאָה, וְאַזְעִיר דְיוֹקְנֵיהּ מִכְּמָה דְהָיוּת.
 וְכוּרְסֵיָא נְטִיל מַגִּיָּה וְאֲתַפְרַשׁ.

כְּבִיבוּר אֲשִׁרִי לְגֵן עֵדֶן עִם כְּרוּבִים לְתַתָּא,
 וְאֲתַפְרַשׁ מֵהָהוּא כְּבוֹד עֵילְאָה.
 וְאֲשִׁרִי לְהֵיָּה לְהֵט הַחֶרֶב, לְמִיקָם בְּדוּכְתָּא
 דְרַבְּנוּתֵיהּ, לְמִיטֵר וּלְמִישָׂאֵב וּלְמַסְתִּיר, (נ"א